

Schuldkwijtschelding is hard nodig

Praktijkonderzoek naar de meerwaarde van het in een keer aflossen van schulden voor kwetsbaren in de samenleving

Anna Custers
Lector Armoede Interventies
Hogeschool van Amsterdam

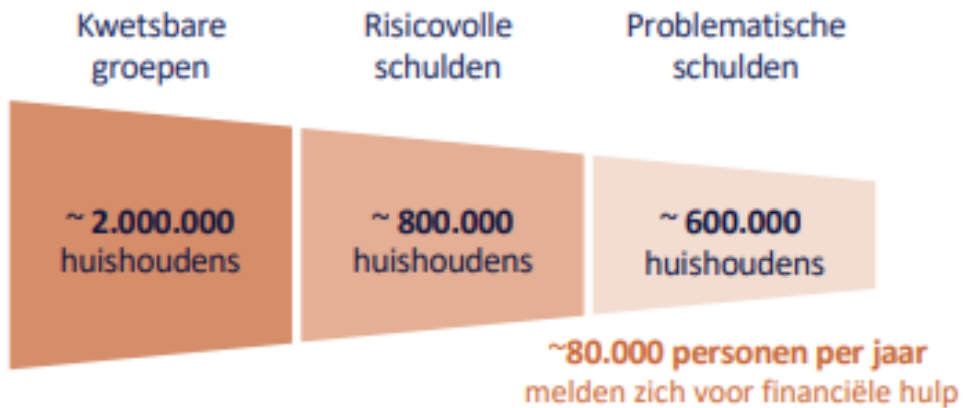
Het komende uur:

- Schulden: hoogte, (maatschappelijke) kosten
- Praktijkonderzoek naar de meerwaarde van het in een keer aflossen van schulden voor kwetsbaren in de samenleving
- In twee groepen uit elkaar: debat over de stelling "schuldkwijtschelding is hard nodig"

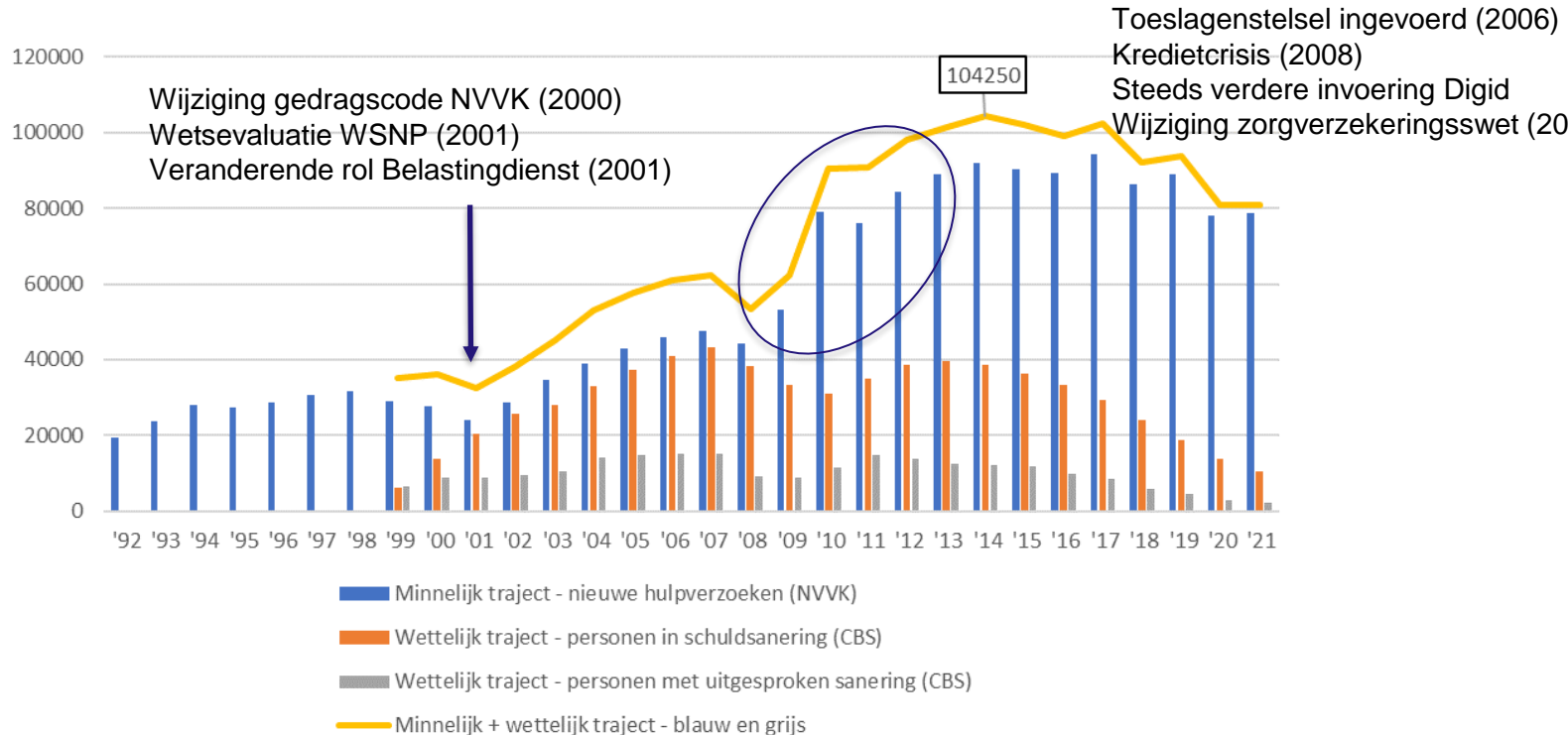

Cijfers

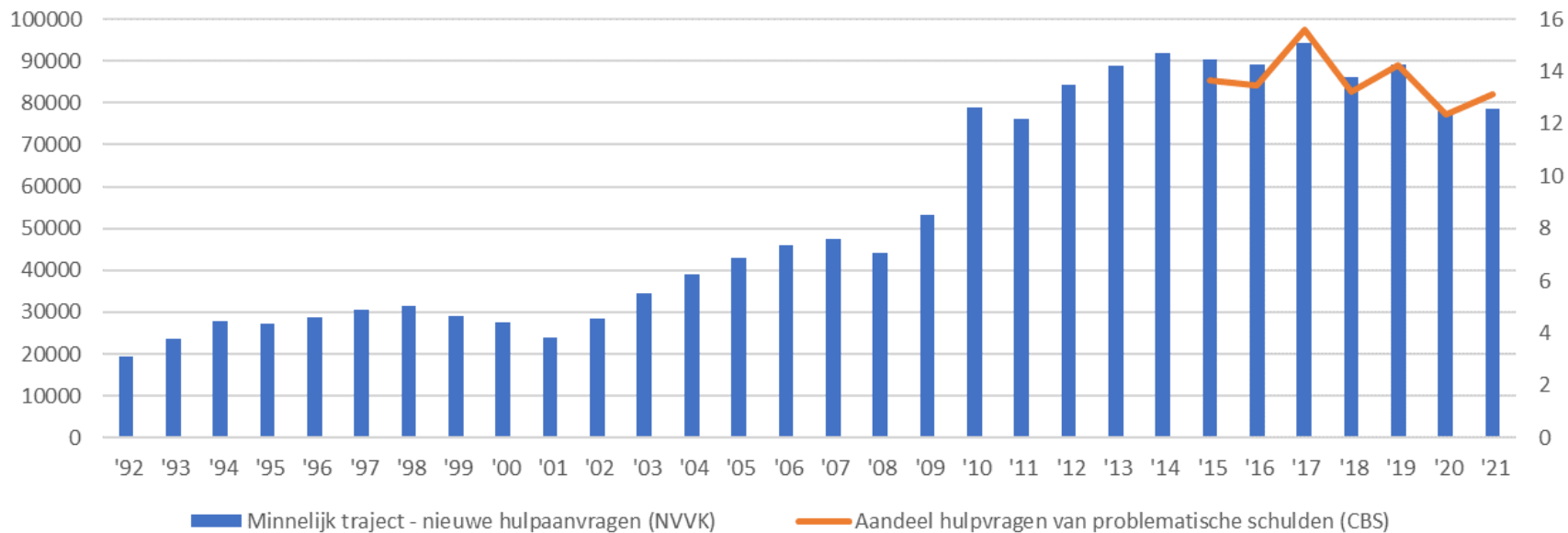
Een deel komt in **zware financiële problemen**,
lang niet iedereen vindt de weg naar hulp

Verloop aanvragen minnelijk traject, uitgesproken saneringen, 1992-2021

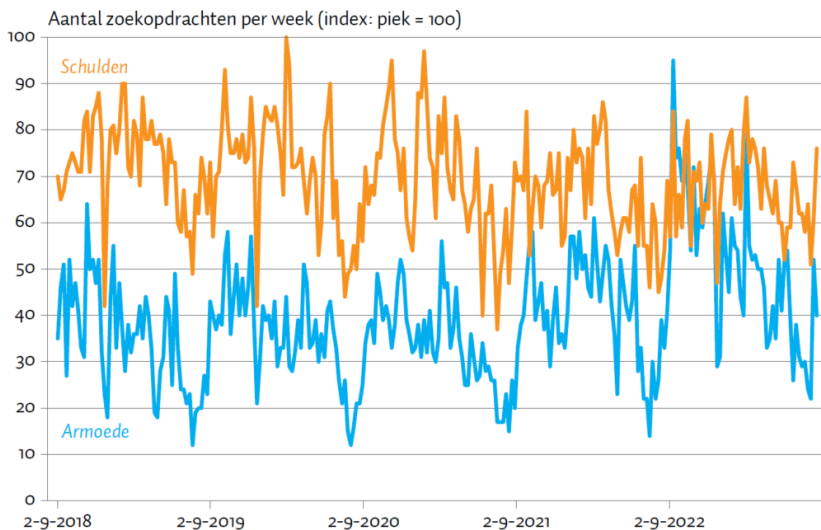

Nieuwe hulpvragen t.o.v. problematisch schulden

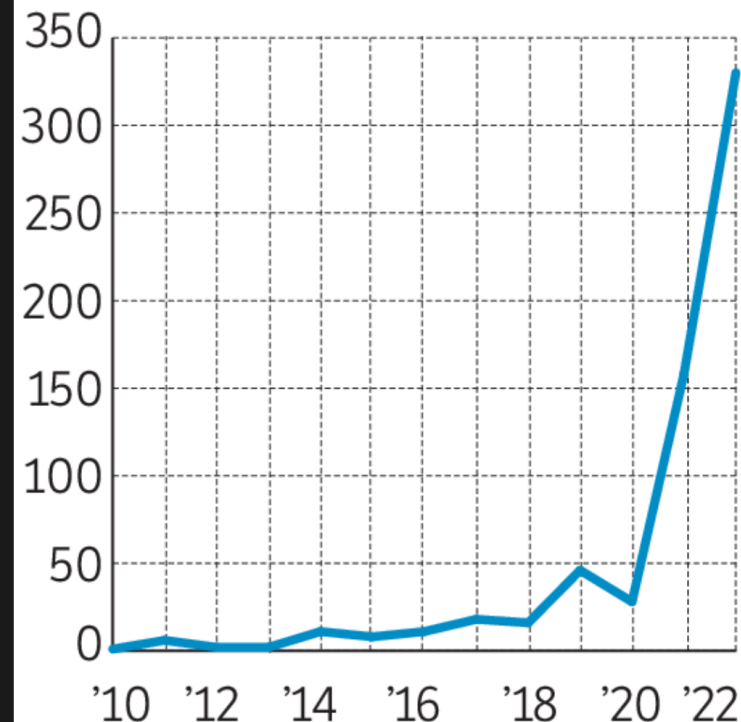
Bestaanszekerheid staat in de aandacht

Google zoektrends naar armoede en schulden **FIGUUR 1**

Data: trends.google.nl | ESB

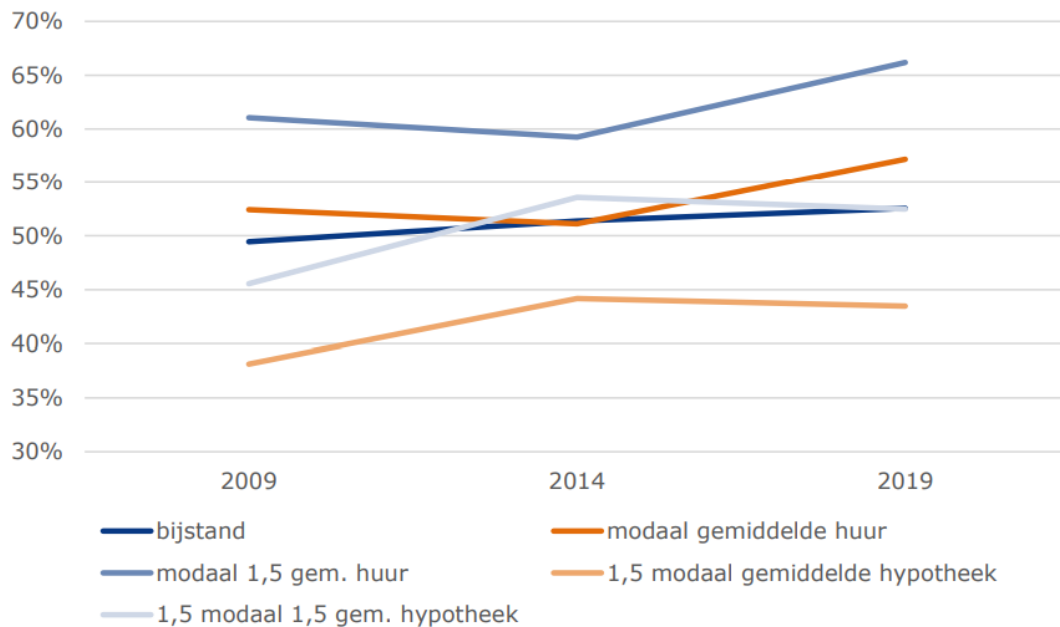
Aantal keren dat het woord 'bestaanszekerheid' is gebruikt tijdens Kamerdebatten, 2010-2023

NRC 090923 / NE / Bron: Overheid.nl

tomorrow

Stijging vaste lasten

Systeem als stress factor

Financiële zorgen

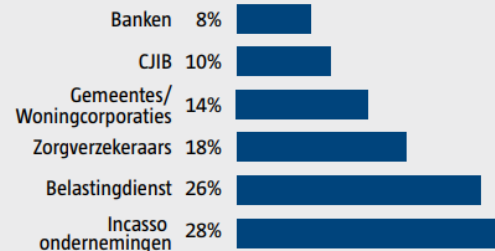

Systeemstress:
er niet meer uitkomen,
afgewezen worden

Systeemschuld:
overheid als schuldeiser

Wie zijn de grootste schuldeisers?

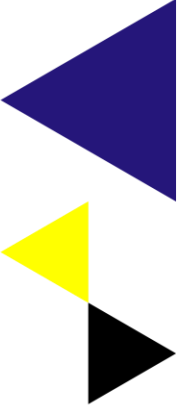

Praktijkonderzoek: aflossen van schulden voor kwetsbaren in de samenleving

- Regenboog Groep/Uit het Krijt: meerwaarde van het in een keer aflossen van schulden tot €5.000 voor dak- en thuislozen en mensen in (sociale) armoede
- Amstelveen: meerwaarde van versneld saneren en door de gemeente afkopen van schulden voor mensen met lichte enkelvoudige psychiatrische stoornissen

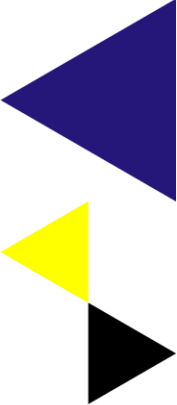
Aanleiding Onderzoek Amstelveen

- Signalen vanuit GGZ dat schulden de behandeling van psychiatrische stoornissen van inwoners in de weg kan staan
- Centraal stond de vraag of door het afkopen van schulden er minder belemmeringen zijn om de behandeling van inwoners met een GGZ achtergrond voort te zetten

Onderzoeksvragen Amstelveen

1. Hoe ziet een potentieel effectieve aanpak gericht op het oplossen van de schuldenproblematiek van mensen met lichte enkelvoudige psychiatrische stoornissen door middel van het saneren en kwijtschelden van de schuld eruit?
2. Wat zijn ervaringen van deelnemers en uitvoerders met deze nieuw vorm te geven aanpak?
3. Wat zijn leerpunten voor de toekomst?

Aanleiding Onderzoek Uit het Krijt

- (Voorkomen en) snel signaleren van (dreigende) problematische schulden
- Centraal stond de vraag of dak- en thuislozen en mensen in (sociale) armoede met relatief kleine schulden geholpen kunnen worden voordat de schulden verder oplopen en mensen verder afglijden

Onderzoeksvragen Uit het Krijt

1. Hoe werkt de aanpak van Uit het Krijt, waarbij relatief kleine schulden in één keer worden overgenomen en afgelost in combinatie met persoonlijke ondersteuning op maat, en wat is de meerwaarde ervan volgens de deelnemers zelf en volgens vrijwilligers en hulpverleners?
2. Wat zou er volgens niet-betrokken hulpverleners (waarschijnlijk) in individuele casussen gebeurd zijn als deze ondersteuning niet was geboden?

Opzet pilots – voorwaarden deelname

Uit het Krijt Amsterdam

Toelatingscriteria voor de beoordeling van aanmeldingen:

- De cliënt is ingeschreven als inwoner van Amsterdam;
- Er is een compleet beeld van de schulden;
- De schulden bedragen in totaal maximaal €5.000;
- De schulden zijn terug te voeren op een duidelijke ontwrichtende levensgebeurtenis, zoals het plotseling wegvallen van inkomen, een periode van depressie of verslaving, een periode zonder goede begeleiding, of dakloosheid;
- De schulden zijn belemmerend in het dagelijks functioneren van de cliënt en aflossing zou het verschil maken waardoor er lucht komt;
- De inkomsten en uitgaven van de cliënt zijn in beeld en daaruit blijkt dat de cliënt zelf niet voldoende aflossingscapaciteit heeft, en het dus niet zelf kan redden zonder de hulp van Uit het Krijt;
- Het verleden van de cliënt geeft geen grote aanwijzingen dat een stabiele financiële situatie bijna niet haalbaar lijkt en er is geen repeterend schuldenpatroon;
- Er is een basis voor succesvolle begeleiding/nazorg; de cliënt staat hiervoor open en is gemotiveerd en de doorverwijzer pakt hier zo nodig ook een rol in, die de cliënt accepteert;
- De cliënt is redelijk stabiel (is er geen sprake van een verslaving, hoe gaat het met het betalen van de vaste lasten, wordt de post geopend, zijn er ontwikkelingen die de situatie onstabiel maken, zoals het aflopen van een uitkering).

Gemeente Amstelveen

- Aanmelding via SHV
- Een cliënt kon meedoen aan de pilot wanneer er sprake was van de volgende kenmerken:
 - GGZ problematiek, maar bij voorkeur geen dubbele diagnose;
 - Geen verslaving;
 - Geen niet saneerbare boetes

Opzet pilots – schuldenplaatje

Uit het Krijt Amsterdam

- Gem. hoogte schuld deelnemers: €3.726, variërend van €905,70 tot €6.900
- Overheid en zorgverzekeraars meest voorkomende schuldeisers
- Totale schuld gesaneerd: €190.034

Gemeente Amstelveen

- Gem. hoogte schuld deelnemers: € 18.861, variërend van € 3.416 tot € 84.770
- Gem. 11 schuldeisers
- Totaal saneringskrediet: € 47.820

Opzet pilots – conclusies

Uit het Krijt Amsterdam

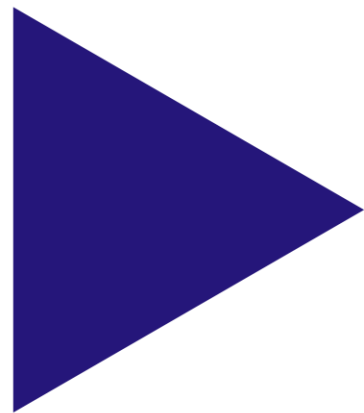
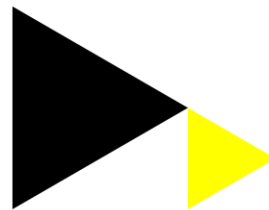
- 46 van de 50 deelnemers nog schuldenvrij
- Dakloosheid verminderd
- Persoonlijke benadering van Uit het Krijt
- Toekomstperspectief
- Aanbevelingen
 - Meer inzicht in afgewezen casussen
 - Nazorg
 - Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse

Gemeente Amstelveen

- Invloed van het snel wegnemen van schulden op de psychische gezondheid van de deelnemers aan de pilot is positief
- Invloed van het wegnemen van schulden op de behandeling van psychiatrische stoornissen kon niet goed worden vastgesteld
 - Te korte tijd tussen afkopen schulden en het interview
 - Slechts één van de cliënten gaf toestemming zijn/haar behandelaar te interviewen
- Psychologen en psychiaters geven wel aan dat geldgebrek de behandeling van een enkelvoudige psychiatrische stoornis kan bemoeilijken

Debat: Schuldkwijtschelding is hard nodig

**Voor meer info:
a.l.custers@hva.nl**

Armoede in een rijk land

